

æstimatione: voluptarias enim possessiones nolet Silius. Vestigalibus autem ut his possum esse contentus, quæ habeo, sic vix minoribus. Unde ergo numerato? H-S de exprimes ab Hermogene, cum præfertim necesse erit: & domi video esse H-S de. Reliquæ pecuniæ vel usuram Silio pendemus, dum a Faberio, vel ab aliquo, qui Faberio debet, repræsentabimus. Erit etiam aliquid alicunde. Sed totam rem tu gubernabis. Drusianis vero hos hortis multo antepono: neque sunt unquam² comparati. Mihi crede, una me causa movet, in qua scio me³ τρυφᾶσθαι. Sed, ut facis, obsequere huic errori meo. Nam quod scribis⁴ ἐγγράμματα; astum jam de isto est: alia magis quæro.

² Comparati] Quasi dicat: semper enim Siliam celebriores atque anteciores habiti sunt. *Manus.*

³ Τρυφᾶσθαι] Gloriosi studio ducor.

⁴ Ἐγγράμματα] Senectutis requies, occupatio. Quod scribis ἄλλοθεν ἐγγράμματα τῆς πολιτείας, optimum senectutis oblectamentum esse reipublicæ tractationem, quod dictum

fuit Prisci Catonis, mihi præfertim homini antehac in negotiis semper versato, eoque me revocas in forum & curiam, surdo canis: illud ἐγγράμματα, id est, reipublica fuit & sibi & mihi: neque ipsa superest, nec quod ejus superest me tangit aut ducere potest. Eodem respicit epist. 29. & 44. hujus libri. *J. F. Gron.*

CICERO ATTICO SAL.

XXVI. SICA, ut scribit, etiam si nihil confecerit cum A. Silio, tamen se scribit x Kal. esse venturum. Tuis occupationibus ignosco; eaque mihi sunt notæ. De voluntate tua ut simul simus, vel studio potius & cupiditate non dubito. De¹ Nicia quod scribis, si ita me haberem, ut ejus humanitate frui possem, in primis vellem illum mecum habere: sed mihi solitudo & recessus provincia est. Quod quia facile ferebat Sica, eo magis illum desidero. Præterea nostri Niciæ nostri imbecillitatem, mollitiam, consuetudinem victus. Cur ego illi molestus velim, cum mihi ille jucundus esse non possit? Voluntas tamen ejus mihi grata est.² Unam rem ad me scripsisti, de qua decrevi nihil tibi rescribere:

¹ Nicia] Hic est Nicias Grammaticus, de quo Suetonius in libello de claris Grammaticis; qui etiam docuisse videtur Plancum

Bursam. *Fam. X. 9. Manus.*
² Unam rem] De Terentia scilicet. *Id.* Vide supra, epist. 22; & 23.

re: spero enim me a te impetrasse, ut privares me ista molestia. Piliæ, & Atticæ salutem.

CICERO ATTICO SAL.

XXVII. DE Siliano negotio, etsi mihi non est ignota conditio, tamen hodie me ex Sica arbitror omnia cogniturum.¹ Cotta quod negas te nosse; ultra Silianam villam est, quam puto tibi notam esse: villula fordida, & valde pusilla: nihil agri; ad aliam rem loci nihil; fatis ad eam, quam quæro. Sequor celebritatem. Sed, si perficitur de hortis Sili, hoc est, si perficis, (est enim totum positum in te) nihil est scilicet, quod de Cotta cogitemus. De Cicerone, ut scribis, ita faciam: ipsi permittam² de tempore: nummorum quantum opus erit ut permutetur, tu videbis. Ex Aledio, quod scribis, si quid inveneris, scribes. Et ego ex tuis animadverto literis, & profecto tu ex meis, nihil habere nos, quod scribamus: eadem quotidie, quæ jam, jamque ipsa contrita sunt: tamen facere non possum, quin quotidie ad te mittam, ut tuas accipiam. De Bruto tamen, si quid habebis. Scire enim jam puto, ubi Panfani expectet. Si, ut consuetudo est, in prima³ provincia, circiter Kal. affuturus videtur. Vellem tardius: valde enim urbem fugio multas ob causas. Itaque id ipsum dubito, an excusationem aliquam ad illum parem; quod quidem video facile esse. Sed habemus fatis temporis ad cogitandum. Piliæ, Atticæ salutem.

¹ Cotta] Subintellige, villam. *Man.* ut Athenas eat studiorum causa. *Idem.*
² De tempore] Quando velit discedere; ³ Provincia] Gallia. *Idem.*

CICERO ATTICO SAL.

XXVIII. DE Silio nihilo plura cognovi ex præsentē Sica, quam ex literis ejus: scriperat enim diligenter. Si igitur tu illum conveneris, scribes ad me, si quid

videbitur. De quo putas ad me ¹ missum esse, sit missum necne nescio; dictum quidem mihi certe nihil est. Tu igitur, ut cœpisti: & si quid ita conficies, (quod equidem non arbitror fieri posse) ut illi probetur, Ciceronem, si tibi placebit, adhibebis. Ejus aliquid interest, videri illius causa voluisse: mea quidem nihil, nisi ² id, quod tu scis: quod ego magni aestimo. Quod me ad consuetudinem revocas; fuit ³ meum quidem jam pridem Rempublicam lugere; quod facebam, sed mitius erat enim ⁴ ubi acquiescerem. Nunc plane nec ego victum, nec vitam illam colere possum: nec in ea re quid aliis videatur, mihi puto curandum. Mea mihi conscientia pluris est, quam omnium sermo. Quod me ipse per literas consolatus sum, non pœnitet me quantum profecerim. ⁵ Mœrorem minui: dolorem nec potui, nec, si possem, vellem. De ⁶ Triario bene interpretaris voluntatem meam. Tu vero nihil, nisi ut illi volent. Amo illum mortuum: tutor sum liberis: totam domum diligo. De Castriciano negotio, si Castricius ⁷ pro mancipiis pecuniam accipere volet, eamque ei solvi, ut nunc solvitur; certe nihil est commodius. Sin autem ita actum est, ut ipsa mancipia abduceret, non mihi videtur esse æquum. Rogas enim me, ut tibi scribam, quid mihi videatur. Nolo enim negotii Quintum fratrem quidquam habere: quod, videor mihi intellexisse, tibi idem videri. Publius, si æquinoctium expectat, ut scribis Alledium dicere, ⁸ navigaturus videtur. Mihi autem dixerat per Siciliam. Utrum & quando, velim scire. Et velim aliquando,

¹ Missum esse] A Terentia. *Corr.*

² Id] Officium. Vide supra, ep. 19.

³ Meum] Nam graviorem, quam ceteri, animo dolorem accipiebam de miserrimo Reipublicæ statu, quod quam ipse ab interitu servasset, eam aliorum flagitiis, scelereque præcipitem ferri ad exitum viderem. *Bosius.*

⁴ Ubi acquiescerem] Cum haberet filiam, cuius in sermone, & suavitate conquiescere solitus esset. *Mans.*

⁵ Mœrorem] Quo differant mœror & dolor, habet Tusc. IV. R. Mœror, ægritudo *schol.* Dolor, ægritudo crucians.

⁶ Triario] De quo, lib. I. de Finibus.

⁷ Pro mancipiis] Q. Cicero vendiderat Castricio cui debebat, mancipia, que postea voluit sibi retinere, & debitum solvere prout tunc solvebatur ex lege Julia, datis in solutum rebus æstimatis. Sed cum ita actum esset, ut Castricius ipsa mancipia abduceret, non erat æquum cogi illum ad æstimacionem accipientem. Quod enim actum est, ex solo conventu valet; ut loquitur auctor Rhetoricorum. *Popsma.*

⁸ Navigaturus] Roma se cœnsuet ad mare, recta, non per Siciliam.

do, cum erit tuum commodum, ⁹ Lentulum puerum vilas, eique de mancipiis, quæ tibi videbitur, attribuas. Piliæ, Atticæ, salutem.

⁹ Lentulum] Cornelio Dolabella duo fuerunt cognomina, alterum Lentuli, alterum Dolabellæ: Ideo scribit Plurarchus Tulliam apud Lentulum virum ex partu decessisse. E-

rat ergo hic Lentulus filius Dolabellæ & Tulliz, qui matri superstes fuerat, quem supra Cicero nepotem appellat. *Bosius.*

CICERO ATTICO SAL.

XXIX. SILIUS, ut scribis, ¹ hodie. Cras igitur, vel potius cum poteris, scribes, si quid erit, cum videris. Nec ego Brutum vito, nec tamen ab eo levationem ullam expecto: sed erant causæ, cur hoc tempore istic esse nollem: quæ si manebunt, quaerenda erit excusatio ad Brutum; & ut nunc est, mansura videntur. De hortis quæso explica. ² Caput illud est, quod scis. Sequitur, ut etiam mihi ipsi quiddam ³ opus sit: nec enim esse in turba possum, nec a vobis abesse. Huic meo consilio nihil reperio isto loco aptius: & de hac re quid tui consilii sit, mihi persuasum est, & eo magis, quod idem intellexi tibi videri, me ab Oppio & Balbo valde diligi. Cum iis communices quanto opere & quare velim hortos; sed id ita posse, si expediatur illud Faberianum. Sintne igitur ⁴ auctores futuri; si quæ etiam iactura facienda sit in representando, quoad possunt adduci: totum enim illud desperatum. Denique intelliges, eequid inclinat ad hoc meum consilium adjuvandum. Si quid erit, magnum est adjumentum: si minus, quacunquæ ratione

con-

¹ Hodie] Hoc subaudi: Tecum de hortis, quos ab eo emere vellemus, loquitur. Id enim Atticus ad Ciceronem scripserat. *Mans.*

² Caput] Prima & præcipua causa, quod sanum celebri loco fieri velim. *Popsma.*

³ Opus sit] Quoddam loco, ubi manere possim, & in hortis prope urbem esse ita, ut nec in turba sim, & te scire, & alios amicos mecum habeam. *Corr.*

⁴ Auctores] Fuisse in nominibus Faberii

Oppium & Balbum conici potest ex hoc loco. Nam eos Faberius Cicroni volebat delegare. Quarit ergo Cicero, num ii futuri sint auctores, ut hortos emat; hoc est, num soluturi sint Faberii nomine pretium horrorum: & si pecuniam representare nequeant, ideoque opus sit aliunde eam sub usuris ejus rei causa, sumere, quam iacturam usurarum illarum nomine facere velint. Nam desperatum erat, ut omnem in se iacturam susciperent. *Bosius.*

contendamus . Vetus illud ⁵ ἐγγράμμε, quemadmodum scripsisti, vel ⁶ ἐντάξιον putato . De illo Ostiensi nihil est cogitandum . Si hoc non assequimur ; (a Lamia non puto posse)
⁷ Damassippi experiendum est .

⁵ Εγγράμμε] Vide supra, epist. 25.
⁶ Εντάξιον] Perizonius ad Elian. V. H. l. 16. docet, ἐντάξιον esse quodcumque ornamentum mortui, quo in atrio exponitur, sepelitur : unde, ἐντάξιον dicitur nota illa cura, quæ oratio, conditendo, conditendoque mortuo adhibetur . Hoc loco ipse J. F. Gronovius interpretatur sepulchrum . Horti illi, inquit, erunt non modo requies senectutis, seu ἐγγράμμε, ut tu aliquando scripsisti, sed ἐντάξιον adeo, requies mortui . Non absurde, quia sensum ; modo verbum Græcum eum pateretur . Constat, Græcorum mo-

re non mortuos solum magnificis vestibus ornatos, sed sæpe etiam mortuos . Hinc Apollodorus Socratis discipulus Socrati offerrebat magnificam vestem, qua induta demum cicutam biberet . Nondum enim mortuus erat, et siunctiones proprie post mortem fiebant . Hic ergo est loci huius, mea sententia, sensus : In his hortis ego non solum suaviter agere senectutem, sed etiam honeste iudicandeque mori me posse confido . Ernestus .

⁷ Damassippi experiendum est] Subaudi, ut hortos habere possimus . Manut.

CICERO ATTICO SAL.

XXX. QUÆRO, quid ad te scribam : sed nihil est . Eadem quotidie . Quod Lentulum invisis, valde gratum . Pueros attribue ei, quot, & quos videbitur . De Silii voluntate vendendi, & de eo quanti, tu vereri videris, primum ne nolit, deinde ne tanti . Sica aliter : sed tibi assentior . Quare, ut ei placuit, scripsi ad Egnatium . Quod Silius te cum Clodio loqui vult ; potes id mea voluntate facere : commodiusque est, quam, quod ille a me petit, me ipsum scribere ad Clodium . De mancipiis Castricianis, commodissimum esse credo, transigere Egnatium : quod scribis te ita futurum putare . Cum Ovia, quæso vide ut consistatur . Quoniam, ut scribis, nox erat, in hodierna epistola plura expecto .

CICERO ATTICO SAL.

XXXI. SILIUM mutasse sententiam Sica mirabatur . Equidem magis miror, quod, cum in filium causam
 con-

conferret, quæ mihi non iniusta videretur ; (habet enim qualem vult) ais te putare, si addiderimus aliud, a quo refugiat, cum ab ipso id fuerit destinatum, venditurum : Quæris a me, quod summum pretium constituam, & quantum antequam istos hortos Drusi ; accessi nunquam : Coponianam villam & veterem & non magnam novi ; silvam nobilem ; fructum autem neutrius : quod tamen puto nos scire oportere . Sed mihi utrius istorum tempore magis meo, quam ratione æstimandi sunt . Possim autem assequi necne, tu velim cogites . Si enim Faberianum venderem ; explicare vel representatione non dubitarem de Silianis, si modo adduceretur ut venderet : si venales non haberet, transirem ad Drusum, vel tanti, quanti Egnatius illum velle tibi dixit . Magno etiam adjuvamento nobis Hermogenes potest esse in representatione . At tu concede mihi, quæso, ut eo animo sim, quo is debeat esse, qui emere cupiat : & tamen servio ita cupiditati & dolori meo, ut a te regi velim . Egnatius mihi scripsit . Is si quid tecum locutus erit, (commodissime enim per eum agi potest) ad me scribes : & id agendum puto . Nam cum Silio non video confici posse . Piliæ & Atticæ salutem . Hæc ad te mea manu . Vide, quæso, quid agendum sit .

¹ Non iniusta] Quia filio velit obsequi, hæc est : Si una cum eo loco quem petimus, roganti ne vendat : cum cum habeat, qualis ab eo desideraverimus, ut vendat nobis aliam vult, hoc est, plane ex animi sui sententiam, quem cupit abicere & alienare, ubi tentia : ut reprehendus non sit, qui tali ab ipso hunc emerimus, & illum, quem o-filio obsequatur . Man.
² A quo refugiat] Huius loci sententia primum acceptionem daturum . J. F. Gronov.

CICERO ATTICO SAL.

XXXII. PUBLILIA ad me scripsit, matrem suam cum Publilio loqui, eam ad me cum illo venturam, & se una, si ego paterer : orat multis & supplicibus verbis ut liceat, & ut sibi rescribam . Res quam molesta sit, vides . Rescripsi, me etiam gravius esse affectum, quam tum, cum
 Tom. VIII. R r r illi

¹ Publilia] Altera Ciceronis uxor, quam, letari Tulliolæ morte videbatur . Plutarchus post Terentii divortium, virginem duxit : in Cicerone, Quintilianus lib. VI. Dio lib. cum qua & ipsa postea divortium fecit, quia XLVI. Man.

illi dixissem, me solum esse velle; quare nolle me hoc tempore eam ad me venire. Putabam, si nihil rescripisssem, illam cum matre venturam: nunc non puto. Apparebat enim illas literas non esse ipsius. Illud autem, quod fore video, ipsum volo vitare, ne illa ad me veniant: & una est vitatio, ² ut ego nollem. Sed necesse est. Te hoc nunc rogo ut explores, ad quam diem hic ita possim esse, ut ⁴ ne opprimar. Ages, ut scribis, temperate. Ciceroni velim hoc proponas, ita tamen, si tibi non iniquum videbitur, ut sumptus hujus peregrinationis, quibus, si Romae esset, domumque conduceret, ⁵ quod facere cogitabat, facile contentus futurus erat, accommodet ad mercedes ⁶ Argileti, & Aventini: & cum ei proposueris, ipse velim reliqua moderere, quemadmodum ex iis mercedibus suppeditemus ei quod opus sit. Praestabo, nec Bibulum, nec Acidinum, nec Messallam, quos Athenis futuros audio, majores sumptus facturos, quam quod ex eis mercedibus recipietur. Itaque velim videas primum, conductores qui sint, & ⁷ quanti; deinde ut sit qui ad diem solvat; & quid viatici, quid instrumenti satis sit. Jumento certe Athenis nihil opus est. Quibus autem in via utatur, domi sunt plura, quam opus erat: quod etiam tu animadvertis.

² Non esse ipsius] Apparet, a matre scriptas, aut dictatas. Idem.

³ Ut ego nollem] Sensus est: una est ratio vitandi, qua ego invitus utor, ut hinc ex Antiatu discendam. Sed video non aliter effugere me illas posse. Itaque oro cognoscas quo die moturae sint, & quousque manere hic possim, ut tamen abierim, cum adierunt. J. F. Gronov.

⁴ Ne opprimar] Quia, si scisset, quo die illa Roma profectura essent, ut ad se ve-

nirent; ipse ante illum diem Romam ad eas profectici potuisset: quod facere cogitabat. Manutius.

⁵ Quod facere cogitabat] Ne socrum ferret. Ep. 1. lib. XVI. Corrad.

⁶ Argileti] Argiletum & Aventinus montes Romae, in quibus locare volebat tabernas quasdam aut domos, eamque mercedem pro sumptu assignare filio Athenas profectiscenti. Popsma.

⁷ Quanti] Quanti conducant. Corrad.

CICERO ATTICO SAL.

XXXIII. EGO, ut heri ad te scripsi, si & Silius is fuerit, quem tu putas, nec Drusus facilem se praebuerit; Damaspium velim aggrediare. Is, opinor, ita partes

tes fecit in ripa nescio quotenorum jugerum, ut certa pretia constitueret; quae mihi nota non sunt. Scribes ad me igitur, quidquid egeris. Vehementer me sollicitat Atticae nostrae valetudo: ut verear etiam ne qua culpa sit. Sed & paedagogi probitas, & medici assiduitas, & tota domus in omni genere diligens, me rursus id suspicari vetat. Cura igitur: Plura enim non possum.

CICERO ATTICO SAL.

XXXIV. EGO hic vel sine Sica (Tironi enim melius est) facillime possem esse, ut in malis. Sed, cum scribas videndum mihi esse ne opprimar, ex quo intelligam, te certum diem illius profectiois non habere; putavi esse commodius, me istuc venire; quod idem video tibi placere. Cras igitur in Sica suburbano: inde, quemadmodum suades, puto me in Ficulensi fore. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus. Tuam quidem & in agendis nostris rebus, & in consiliis ineundis, mihi que dandis, in ipsis literis, quas mittis, benevolentiam, diligentiam, prudentiam mirifice diligo.

CICERO ATTICO SAL.

XXXV. TU tamen, si quid cum Silio, vel illo ipso die, quo ad Sicam venturus ero, certiore me velim facias, & maxime cujus loci detractionem fieri velit; quod enim scribis, extremi, vide, ne is ipse locus sit, cuius causa de tota re, ut scis, est a nobis cogitatum. Hirtii epistolam tibi misi, & recentem, & benevole scriptam. Ante, quam a te proxime discessi, nunquam mihi venit in mentem, quo plus infumptum in monumentum esset, quam nescio quid, quod lege conceditur, tantundem populo dandum esse:

R r r 2

¹ Detractionem] Cum Silius dixisset, hortos suos se esse venditurum, sed velle quandam locum excipere: Vide, inquit Cicero, ne velit cum ipsum locum excipere in venditione hortorum, cuius loci causa hortos ipsos emere cogitamus. Manutius.

² Lege] Hoc, ni fallor, de lege Julia sumptuaria debet intelligi: qua verisimile est C. Caesarem aliquando fastidiosae de sumptibus fueneram minuendo. Dio, lib. XLIII, scribit eam generativum omnes sumptus minuisse. Bosius.

esse: quod non magnopere moveret, nisi nescio quomodo, ³ ἀλόγως fortasse, non illum ullo nomine, nisi fani, appellari. Quod si volumus, vereor ne assequi non possimus, nisi ⁴ mutato loco. Hoc quale sit, quæso considera. Nam etsi minus urgeor, neque ipse propemodum collegi: tamen indigeo tui consilii. Itaque te vehementer etiam atque etiam rogo, magis quam a me vis, aut pateris te rogari, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare.

³ Ἀλόγως Sine ratione, stulte. remus, ubi multa multorum sunt sepulera:
⁴ Mutato] Si assequi volumus, ut fani sepulcri nomine potius appellaretur, quam nomine appelletur. In hortis enim si face- fani. *Mansur.*

CICERO ATTICO SAL.

XXXVI. **F**ANUM fieri volo; neque hoc mihi erui potest: sepulcri similitudinem effugere non tam propter poenam legis studeo, quam ut maxime assequar ¹ ἀσπείρω; quod poteram, si in ipsa villa facerem. Sed, ut saepe locutus sum, commutationes dominorum reformido. In agro ubi- que fecero, ² mihi videor assequi posse, ut posteritas habeat religionem. Hæ meæ tibi ineptiæ (fateor enim) ferendæ sunt. Non habeo, ne me quidem ipsum, quicum tam audacter communicem, quam te. Si tibi res, si locus, si institutum placet, lege, quæso, legem, mihi que eam mitte. Si quid in mentem veniet, quo modo eam effugere possimus, utemur. Ad Brutum si quid scribes, nisi alienum putabis, objurgato eum, quod in Cumano esse noluerit propter eam causam, quam tibi ³ dixit. Cogitanti enim mihi nihil tam videtur potuisse facere rustice. Et, si tibi placebit sic agere de fano ut cœpimus, velim cohortere & exacuas ⁴ Cluatiu: nam, etiam si alio loco placebit, illius nobis opera consilii- que utendum puto. Tu ad villam fortasse eras.

¹ Ἀσπείρω] Consecrationem.
² Mihi videor] Balliol. codex Mf. habet, nihil videor, &c. *Græv.*

³ Dixit] Vid. Man. Lamb. *disi.*
⁴ Cluatiu] De quo supra, epist. 18.

CICERO ATTICO SAL.

XXXVII. **A**TE heri duas epistolas accepi, alteram pridie datam Hilario, alteram eodem die tabellario; accepique ab Ægypta liberto eodem die, Piliam & Atticam plane belle se habere. Hæ literæ mihi reddita sunt tertio decimo die. ¹ Quod mihi Bruti literas, gratum: ad me quoque misit. ² Eam ipsam ad te epistolam misi, & ad eam exemplum mearum literarum. De fano, si nihil mihi hortorum invenis (qui quidem tibi inveniendi sunt, si me tanti facis, quanti certe facis) valde probo rationem tuam de Tusculano. Quamvis prudens ad cogitandum sis, sicut es, tamen, nisi magnæ curæ tibi esset, ut ego consequer id quod magnopere vellem, nunquam ea res tibi tam belle in mentem venire potuisset. Sed nescio quo pacto celebritatem requiro. Itaque hortos mihi conficias, necesse est. Maxima est in Scapulæ celebritas; ³ propinquitas præterea ubi sis, ne totum diem ⁴ in villam. Quare, antequam discedis, Othonem, si Romæ est, convenias pervelim. Si nihil erit, etsi tu meam stultitiam consuesti ferre, eo tamen progrediar, uti stomache- re. Drusus enim certe vendere vult. Si ergo aliud erit, non mea erit culpa, nisi emero; qua in re ne labar, quæso provide. Providendi autem una ratio est, si quid de Scapulanis possimus. Et velim me certiores facias, quam diu in sub- urbano sis futurus. Apud Terentiam gratia opus est nobis tua, tuaque auctoritate: sed facies, ut videbitur: quæ enim, si quid mea interfit, tibi majori curæ solere esse, quam mihi. Hirtius ad me scripsit, Sex. Pompejum Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem, Cnæum fugisse nescio quo. Neque enim curo. Nihil præterea novi. Literas Narbone dedit xiv Kal. Maj. Tu mihi de ⁴ Caninii naufragio, quasi

¹ Quod mihi Bruti literas] Miffi, quas ad te scripserat. *Corradus.*
² Propinquitas] Est præterea propin- quitas loci ubi sis. Nam si hortus prope Romam sunt, ubi fere semper solemus esse. *Dofus.*

³ In villam] In itinere conficiendo, ut ad villam te conferas.

⁴ Caninii] De quo Hirtius, lib. VI. & infra, epist. 43.

quasi dubia misisti. Scribas igitur, si quid erit certius. Quod me a mœstitia avocas, multum levaris, si locum sano dederis. Multa mihi *εις δεινῶν ὄντων* in mentem veniunt. Sed loco valde opus est. Quare etiam Othonem vide.

CICERO ATTICO SAL.

XXXVIII. **N**ON dubito, quin occupatissimus fueris, qui ad me nihil literarum. Sed homo nequam, qui tuum commodum non expectarit, cum ob eam unam causam missus esset. Nunc quidem, nisi quid te tenuit, suspicor te esse in suburbano. At ego hic scribendo dies totos nihil equidem levor, sed tamen aberro. Afinius Pollio ad me scripsit de impuro nostro ¹ cognato. Quod Balbus minor nuper satis plane, Dolabella obscure, hic apertissime. Ferrem graviter, si novæ agrimonix locus esset. Sed tamen equid impurius? O hominem cavendum! quanquam ² mihi quidem... Sed tenendus dolor est. Tu, quoniam necesse nihil est, sic scribes aliquid, si vacabis. Quod putas oportere pervideri jam animi mei firmitatem, graviusque quosdam scribis de me loqui, quam aut te scribere, aut Brutum: si, qui me fractum esse animo, & debilitatum putant, sciant quid literarum, & cuius generis conficiam; credo, si modo homines sint, existiment me, sive ita levatus sim, ut animum vacuum ad res difficiles scribendas asseram, reprehendum non esse; sive hanc aberrationem a dolore delegerim, quæ ³ maxime liberalissima, doctroque homine dignissima, laudari me etiam oportere. Sed cum ego faciam omnia, quæ facere possim ad me adjuvandum: tu effice id, quod video te non minus, quam me, laborare. Hoc mihi debere video, neque levari posse, nisi solvero, aut videro me posse solvere; id est, locum, qualem volo, invenero. Heredes Scapula,

¹ Cognato] Mei fratris, & tuz fororis filio, qui nunc est in Hispania. Corr.

² Mihi quidem] A' *ἑαυτοῦ*.

³ Maxime liberalissima] Ut suspensus hic sit locus, negare tamen non possumus alios sic loqui. Columelle est lib. X. cap. 3. *Apis si*

seviore, maxime pessima est. Agellius XIII. 15. *Hi sunt vel maxime humanissimi.* Vossius, de Construct. cap. 17. *Edendum curavi, libris omnibus invitis, delegerim maxime, que liberalissima, &c.* Lamb.

læ, si istos hortos, ut scribis tibi Othonem dixisse, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil est scilicet emptori loci. Sin veniunt, quid fieri possit, videbimus. Nam ille locus ⁴ publicatus, qui est Trebonii, & Cufinii, erat ad me allatus: sed scis aream esse: nullo pacto probo. Clodix sane placent; sed non puto esse venales. De Drusi hortis, quamvis ab iis abhorreas, ut scribis, tamen eo confugiam, nisi quid inveneris. Edificatio me non movet: nihil enim aliud ædificabo, nisi id quod etiam si illos non habuero. ⁵ *Κυρδ, ε*, mihi sic placuit, ut cætera Antisthenis, hominis acuti magis, quam eruditi.

⁴ Publicatus] Alii legunt *Publicanus*, qui scilicet esset ad viam Publiciam Romæ in clivo Publicio, de quo Varro & Ovidius. Sed Cicero non voluit in urbe sanum filix extruere, ut satis constat. *Publicatus* autem est publice venalis propositus, proscriptus. *Pappæ.*

⁵ *Κυρδ, ε*,] Diogenes Laertius An-

tisthenem refert duos libros Cyri nomine inscripsisse, quorum unus quarto tomo operum Antisthenis continebatur, alter quinto. Itaque utrumque tomum Cicero Græcis literis, more Græcorum, notavit. Scribit ergo Cyrum quarti & quinti tomii ita sibi placuisse, ut cætera Antisthenis. *Bosius.*

CICERO ATTICO SAL.

XXXIX. **T**ABELLARIUS ad me cum sine literis tuis venisset, existimavi tibi eam causam non scribendi fuisse, quod pridie scripsisses ea ipsa, ad quæ rescripti hac epistola. Expectaram tamen aliquid de literis Afinii Polionis. Sed nimium ex meo otio tuum spectro. Quanquam tibi remitto, nisi quid necesse erit; necesse ne habeas scribere, nisi eris valde otiosus. De tabellariis facerem quod suades, si essent ullæ necessariae literæ, ut erant olim, cum brevioribus diebus, tamen quotidie respondebant tempori tabellarii; & erat aliquid, Silius, Drusus alia quædam. Nunc, nisi Otho extitisset, quod scriberemus non erat. Id ipsum dilatatum est: tamen allevor, cum loquor tecum absens, & multo etiam magis, cum tuas literas lego. Sed quoniam & abes (sic enim arbitror) & scribendi necessitas nulla est, conquescent literæ, nisi quid novi extiterit.

CICERO ATTICO SAL.

XL. **Q**UALIS futura sit ¹ Caesaris vituperatio contra laudationem meam perpexi ² ex eo libro, quem Hir-
tius ad me misit, in quo colligit vitia Catonis, sed cum
maximis laudibus meis. Itaque misi librum ad Muscam, ut
tuis librariis daret. Volo enim eum divulgari: quod quo fa-
cilis fiat, imperabis tuis. ³ Συμβολατικὸν saepe conor: ni-
hil reperio: & quidem mecum habeo & ⁴ Αἰσιόλης & Θεο-
πόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον: sed quid simile? illi & quæ ipsis
honestæ essent scribebant, & grata Alexandro. Ecquid tu e-
jusmodi reperis? mihi quidem nihil in mentem venit. Quod
scribis te vereri, ne & gratia & auctoritas nostra hoc meo
mœrore minuatur: ego, quid homines aut reprehendant, aut
postulent, nescio; ne doleam? qui potest? ne jaceam? quis
unquam minus? dum tua me domus levabat, quis a me ex-
clusus? quis venit, qui offenderetur? Asturam sum a te pro-
fectus: legere isti lati, qui me reprehendunt, tam multa
non possunt, quam ego scripsi. Quam bene, nihil ad rem.
Sed genus scribendi id fuit, quod nemo abjecto animo facere
posset. Triginta dies in hortis fui: quis aut congressum meum,
aut facilitatem sermonis desideravit? nunc ipsum, ea lego,
ea scribo, ut ii, qui mecum sunt, difficilius otium ferant,
quam ego laborem. Si quis requirit, cur Romæ non sim;
quia ⁵ discessus est. Cur non sim in his meis prædiolis, quæ
funt hujus temporis: quia frequentiam illam non facile fer-
rem. Ibi sum igitur, ubi ⁶ is, qui optimas Bajas habebat,
quotannis hoc tempus consumere solebat. Cum Romam ve-
nero,

¹ *Caesaris*] Qui scripserat contra Cato-
nem, Ciceronis libro laudatum. *Man.*

² *Ex eo libro*] Ex Hirtii libro conjectu-
ram Cicero capiebat, Casarem acerbius in
se nihil scripserat in suo libro, cujus laudes
in alieno probasset. *Idem.*

³ *Συμβολατικὸν*] Saepè conor aliquid ad
Casarem scribere de ordinanda republica:
*συμβολατικὸν, consilii plenum, quod delibera-
tionem continet.* *Idem.*

⁴ *Αἰσιόλης & Θεοπόμπου*] *Αἰσιόλης & Θεοπόμπου* li-
bros ad Alexandrum.

⁵ *Discessus est*] Tempus est, quo senato-
ribus discedere licet, & rus petere. *Corra-
dus.*

⁶ *Is*] Qui se tamen huc, suis Bajas om-
missis, quotannis conferebat: quod hunc re-
cessum amaret, Bajanam illam frequentiam
fugeret. Quem significet, divinare non facile
est. *Manus.*

nero, nec vultu, nec oratione reprehendar. Hilaritatem il-
lam, qua hanc tristitiam temporum condiebamus, in perpetuum
amisi. Constantia, & firmitas nec animi, nec orationis
requiretur. De hortis Scapulanis hoc videtur effici posse, ⁷ aliud
tua gratia, aliud nostra, ut præconi subjiciantur. Id
nisi fit, excludemur. Sin ad ⁸ tabulam venimus, vincemus
facultates? Othonis nostra cupiditate. Nam quod ad me
¹⁰ de Lentulo scribis, non est in eo. ¹¹ Faberiana modo res
certa fit, tuque enitare, quod facis; quod volumus, conse-
quemur. Quod quæris, quam diu hic; paucos dies. Sed cer-
tum non habeo. Simul ac constituero, ad te scribam: & tu
ad me, quam diu in suburbano sis futurus. Quo die ego ad
te hæc misi, de Pilia, & Attica mihi quoque eadem, quæ
scribis, & scribuntur, & nuntiantur.

⁷ *Aliud tua gratis, aliud*] Partim tua

gratia, partim nostra. *Idem.*

⁸ *Tabulam*] Posuit pro auctione; quod
auctionis signum tabula figebatur. *Idem.*

⁹ *Othonis*] Scapulae heredis, qui & ipse
ad hortorum emptionem animum adiecerat.

Quamquam, inquit, locuples fit Ortho: ta-
men mea cupiditas efficit, ut cum in au-

ctione vincam. *Idem.*

¹⁰ *De Lentulo scribis*] Verendum ne is

hortos mihi eripiat, cum eos valde appe-
tat: non est in eo positum, ut auctione vin-
cere me possit, novi enim ejus facultates.

Bofus.

¹¹ *Faberiana*] Vide supra, epist. 18.

CICERO ATTICO SAL.

XLI. **N**IHL erat quod scriberem. Scire tamen volebam,
ubi esses; si abes, aut absfuturus es, quando re-
diturus esses. Facies igitur me certiorum. Et quod tu scire
volebas, ego quando ex loco; posttridie Idus Lanuvii consti-
tui manere: inde posttridie in Tullulano, aut Romæ. Utrum
sim facturus, eo ipso die scies. Scis, quam sit ¹ Φιλαίτων
συμφορὰ, minime in te quidem: sed tamen avide sum affe-
ctus de fano: quod nisi, non dico, effectum erit, sed fieri
videro; (audebo hoc dicere; & tu, ut soles, accipies) in-
curfabit in te dolor meus, non jure ille quidem; sed tamen
fers hoc ipsum, quod scribo, ut omnia mea fers, ac tuli-
sti. Omnes tuas consolationes unam hanc in rem velim confe-
ras,

Tom. VIII.

S f f

¹ *Φιλαίτων*] Querula res calamitas.

ras, si quæris, quid optem: primum Scapulæ, deinde Clodiæ; postea, si Silius nolet, Drusus aget injuste, Cusinii & Trebonii. Puto Terentium esse dominum; Rebilum fuisse certe scio. Sin autem tibi Tusculanum placet, ut significasti quibusdam literis, tibi assentiar. Hoc quidem utique perficies, si me levare vis; quem jam etiam gravius accusas, quam patitur tua consuetudo: sed facis summo amore, & victus fortasse vitio meo: sed tamen, si me levare vis, hæc est summa levatio: vel (si verum scire vis) una. Hirtii epistolam si legeris, quæ mihi quasi ² *πρόκλησμα* videtur ejus vituperationis, quam Cæsar scripsit de Catone; facies me, quid tibi visum sit, si tibi erit commodum, certiore. Redeo ad sanum. Nisi hac æstate absolutum erit, quam vides integram restare, scelere me liberatum non putabo.

² *Πρόκλησμα*] Specimen.

CICERO ATTICO SAL.

XLII. **N**ULLUM a te desideravi diem literarum. Videbam enim ¹ quæ scribis; & tamen suspicabar, vel potius intelligebam, nihil fuisse, quod scriberes. A. d. vi Id. vero abesse te putabam, & plane videbam nihil te habere. Ego tamen ad te fere quotidie mittam. Malo enim frustra, quam te non habere, cui des; si quid forte sit, quod putes me scire oportere. Itaque accepi vi Id. literas tuas inanes: quid enim habebas, quod scriberes? Mi tamen illud, quidquid erat, non molestum fuit, ² nihil aliud; scire me, novi te nihil habere. Scripsisti tamen nescio quid de Clodia. Ubi ergo ea est? aut quando ventura? placet mihi res sic, ut secundum Othonem nihil magis. Sed neque hanc vendituram puto. Delectatur enim, & copiosa est: & illud alterum quam sit difficile, te non fugit. Sed obsecro emita-

¹ *Quæ scribis*] Te scilicet esse occupatissimum. *Nullum a te desideravi diem literarum*, hoc est, nunquam desideravi, nunquam expectavi tuas literas. *Man.*

² *Nihil aliud*] Ita scripserat Atticus, Ni-

hil aliud. Scis enim novi me nihil habere. Quæ verba paulum immutata hic refert Cicero, atque sibi fuisse non molesta. Bosius Lege: nihil aliud scire me, nisi novi te nihil habere. J. F. Gronov.

mur, ut aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. Ego me hinc postridie exiturum puto, sed aut in Tusculanum, aut domum; inde fortasse Arpinum. Cum certum sciero, scribam ad te. Venerat mihi in mentem monere te, ³ ut id ipsum, quod facis, faceres. Putabam enim commodius te idem istud domi agere posse, interpellatione sublata.

³ *Ut id ipsum*] Ut domi te includeres rationum causa. Contulerat enim se Atticus in suburbani, ut rationes suas commodius posset conficere, interpellatione sublata. Deinde venit in mentem, idem illud Romæ posse facere, si se domi includeret. Itaque fecit. Epist. 43. 44. 45. & 46. *Mansuetus.*

CICERO ATTICO SAL.

XLIII. **E**GO postridie Idus, ut scripsi ad te ante, Lanuvii manere constitui; inde aut Romæ, aut in Tusculano. Scies ante utrumque. ¹ Quod files recte mi illam rem fore levamento; bene facis; cum id esset, mihi crede, perinde, ut existimare tu non posses. Res indicat, quanto opere id cupiam, cum tibi audeam confiteri; quem id non ita valde probare arbitrer. Sed ferendus tibi in hoc meus error: ferendus? immo vero etiam adjuvandus. De Othone, diffido; fortasse, quia cupio. Sed tamen major etiam res est, quam facultates nostræ, præsertim adversarie & cupido, & loquente, & herede. Proximum est, ut velim Clodiæ. Sed, si ista minus confici possunt, effice quidvis. Ego me majore religione, quam quisquam fuit ullius voti, obstrictum puto. Videbis etiam Trebonianos: etsi absunt domini. Sed ut ad te heri scripsi, considerabis etiam de Tusculano; ne ætas effluat: quod certe non est committendum.

¹ *Quod files*] Quod, inquit, non scribis, sed taces illam sanæ zelificationem recte fore levamento dolori meo, bene facis; quia satis existimare non posses, nedum oratione consequi, quantum illa res hanc meam molestiam levatura esset. *Bosius.* Recte quidem hunc locum restituit Bosius, sed male interpretatur. Sensus hic est: Quod dissimulas apud eos, quibuscum agis de hortis consilium meum, & me ex consecrata Tullia levationem doloris petere, laudo. Nam tu ipse, quam hoc ita sit, quamque penitus ego imberberim, judicare nescis, qui nec sentias, nec sentieris parem dolorem. *J. F. Gronov.* Facit cum Bosio Mongault.

CICERO ATTICO SAL.

XLIV. **E**T Hirtium aliquid ad te ¹ συμπαθῆς de me scripsisse facile patior; (fecit enim humane) & te ejus epistolam ad me non misisse, multo facilius: tu enim etiam humanius. Illius librum, quem ad me misit de Catone, propterea volo divulgari a tuis, ut ex istorum vituperatione fit illius major laudatio. Quod per Mustellam agis, habes hominem valde idoneum, meique sane studiosum jam inde ² a Pontiano. Perfice igitur aliquid. Quid autem aliud, nisi ut aditus sit emptori? quod per quemvis heredem potest effici: sed Mustellam id perfecturum, si rogaris, puto. Mihi vero & locum, quem opto, ad id, quod volumus, dederis, & præterea ³ ἐγγήραμα. Nam illa Sili, & Drusi non satis ⁴ οἰκοδομητικὰ mihi videntur. Quid enim sedere totos dies in villa ista? Igitur malim primum Othonis, deinde Clodia. Si nihil fiet, aut ⁵ Druso ludus est suggerendus, aut utendum Tusculano. Quod domi te inclusisti, ratione fecisti: sed, quæso, confice, & te vacuum redde nobis. Ego hinc, ut scripsi antea, postridie Id. Lanuvium, deinde postridie in Tusculano. Contudi enim animum, & fortasse vici, si modo permansero. Scies igitur fortasse cras, summum perendie. Sed quid est quæso? Philotimus nec ⁶ Cartejæ Pompejum teneri, (qua de re literarum ad Clodium Patavinum missarum exemplum mihi Oppius, & Balbus miserant; se id factum arbitrari) bellumque narrat reliquam satis magnum. Solet omnino esse ⁷ Fulviaster. Sed tamen, si quid habes. Volo etiam de naufragio ⁸ Caniano scire, quid sit.

¹ Συμπαθῆς] Ad indicandum similem animi affectionem accommodare.

² Ἀ Ποντιανῶ] A quo tempore ejus amicum, vel affinem defendi. *Manut.*

³ Ἐγγήραμα] Supra, epist. 25.

⁴ Οἰκοδομητικὰ] Non satis apta patrii familiae officio. Villæ Sili & Drusi adeo pusillæ erant, ut bono patrifamilias deesset, in quo posset occupari. *Bosius.*

⁵ Druso ludus] Aliquod malitiæ genus est excogitandum, ut suos nobis hortos Drusus vendat æquiore pretio. *Man.*

⁶ Cartejæ] In extrema Bætica, ad mare Ibericum. *Idem.*

⁷ Fulviaster] Fulvio similis: solet Fulvium imitari, qui pro Pompejo facile meciabatur. *Idem.* Alii Fulviniaster.

⁸ Caniano] Supra ep. 36.

CICERO ATTICO SAL.

XLV. **E**GO hic duo magna ¹ συμπάγια absolvi: nullo enim alio modo a miseria quasi aberrare possum. Tu mihi, etiam si nihil erit, quod scribas, (quod fore ita video) tamen id ipsum scribas velim, te nihil habuisse, quod scriberes, dum modo ne his verbis. De Attica, optime. ² Ἀκρόβια tua me movet: etsi scribis nihil esse. In Tusculano eo commodius ero, quod & crebrius tuas literas accipiam, & te ipsum nonnunquam videbo. Nam cæteroqui ³ ἀνεκτότερον erant Astura: nec hæc, quæ refricant, hic me magis angunt: etsi tamen, ubicunque sum, illa sunt mecum. De Cæsare vicino scriperam ad te, quia cognoram ex tuis literis. Eum ⁴ σύμματον Quirini malo, quam Salutis. Tu vero pervulgæ ⁵ Hirtium. Id enim ipsum putaram, quod scribis; ut, cum ingenium amici nostri probaretur, ⁶ ὑπερόχως vituperandi Catonis irriteretur.

¹ Συμπάγια] Volumina, libros.

² Ἀκρόβια] Torpedo cum mastigia.

³ Ἀνεκτότερον] Tolerabiliora.

⁴ Σύμματον] Considerandum. Sic ipse hanc vocem interpretatur XIII. 28. Quantum autem ad historiam, quæ totam hanc rem aperiet, traditum est nobis, Romanos Cæsaris dictatoris imaginem in templo Quirini dedicasse, quæ Deo invisibile inscriptum habebat: quod nunc Cicero breviter tangit. Do-

mum autem Attici scimus fuisse in colle Quirinali. *Victorius.* Dicit Ciceroniani, quo Cæsarem movit *Quirini*, quam *Salutis* *σύμματον*, hæc vis est: an ille se Cæsarem propter tyrannidem, ut Romulum propter feviora imperia, interfici, quam saluum diu esse. *Ernest.*

⁵ Hirtium] Librum ab Hirtio scriptum contra Catonem. *Manut.*

⁶ ὑπερόχως] Argumentum.

CICERO ATTICO SAL.

XLVI. **V**INCAM, opinor, animum, & Lanuvio pergam fundo illo carendum est: (nam dolor idem manebit, tantum mediocrius) aut nescio quid intersit, utrum illuc nunc veniam, an ad decem annos. Neque enim ista major ¹ admonitio,

¹ Ἀμνησίου] An, quod tibi aliquid esset, Nisi conjectura fallor, aliquid erat, quod quod illi memoriam sui doloris renovaret? ad Tulliolæ obitum pertinebat. *Suspiciæcer eam*

tio, quam quibus assidue conficior, & dies & noctes. Quid ergo? inquis: nihil literæ? In hac quidem re, vereor ne etiam contra: nam essem fortasse durior: exculto enim animo nihil agreste, nihil inhumanum est.

CICERO ATTICO SAL.

XLVII. TU¹ igitur, ut scripsisti; nec id incommodum tuo.² Vel binæ enim poterunt literæ.³ Occurram etiam, si necesse erit. Ergo id quidem, ut poteris. De Mustella, ut scribis: etsi⁴ magnum opus est. Eo magis delabor ad Clodiam. Quanquam in utroque Faberianum nomen explorandum est: de quo, nihil nocuerit, si aliquid cum Balbo eris locutus; & quidem, ut res est, emere nos velle, nec posse sine isto nomine, nec audere re incerta. Sed quando Clodia Romæ futura est, & quia tanti rem æstimas, eo profus specto; non quin illud malim; sed & magna res est, & difficile certamen⁵ cum cupido, cum locuplete, cum herede: etsi de cupiditate nemini concedam: cæteris rebus inferiores sumus. Sed hæc coram. Hirtii librum, ut facis, divulga. De Philotimo idem & ego arbitrabar. Domum tuam⁶ pluris video futuram vicino Cæsare. Tabellarium meum hodie expectamus. Nos de Pilia & Attica certiores faciet.

eam tibi diem suam obisse, nisi scirem Plutarchum & Alconium etiam tradere, eam apud secundum virum mortuam esse ex partu. Verum hi optimi auctores fortasse intelligere voluerunt, quod verum est, eam quo tempore obiit, in conjugio Dolabella fuisse. Nam & alium conjugem habuit, ut ambo illi crederentur, Pisonem, & fortasse duos, ut ex plurimis Ciceronis locis videtur colligi & affirmari posse; neque de loco intellexerunt: ut non repugnet, quin credi possit, eam in Tusculano patris degentem, morte correptam fuisse, præsertim cum peregre vir esset. Eo enim tempore Dolabella in Hispania cum Cæsare, adversus Cn. Pompeii liberos bellum gerente, erat. Neque tamen hoc affirmo. Sed cum cogitarem quid esse poterit, quod ei vultus sui doloris re-

fricaturum esset, si eo proficisceretur: nil aliud mihi occurrit, & hoc valde quadrare visum est. Hæc enim præcipue res dolorem renovare poterat, quæ cum in maximo merore & luctu tenerat. *Victoria.*

¹ Tu igitur] Subaudi, ad me venies. *Manutius.*

² Vel binæ] Prius quam ad me venias, vel binas uterque dare literas poterimus. *Idem.*

³ Occurram] Veniam ipse ad te, si tu ad me minus commode poteris. *Idem.*

⁴ Magnum opus est] Ut Scapulanus hortos habebamus: supra ep. 37. *Idem.*

⁵ Cum cupido] Cum Orhone. Ep. 39. 41.

⁶ Pluris] Video fore ut pluris æstimetur. *Idem.*

Idem. Vide supra. *Manutius.*

GI.

CICERO ATTICO SAL.

XLVIII. DOMI te libenter esse, facile credo. Sed velim scire, quid tibi restet, aut jamne confeceris. Ego te in Tusculano expecto, eoque magis, quod Tironi statim te venturum scripsisti, & addidisti, te putare opus esse. Sentiebam omnino, quantum mihi præsens profectus; sed multo magis post discessum tuum sentio. Quamobrem, ut ante ad te scripsi, aut ego ad te totus, aut tu ad me; quod licebit.

CICERO ATTICO SAL.

XLIX. HERI non multo post quam tu a me discessisti, puto, quidam urbani, ut videntur, ad me mandata & literas attulerunt a C. Mario¹ C. F. C. N. Multis verbis agere mecum per² cognationem, quæ mihi secum esset, per eum Marium, quem scripsissem, per eloquentiam³ L. Crassi, avi sui, ut se defenderem: causamque suam mihi perscripsit. Rescripsi patrono illi nihil opus esse, quoniam Cæsaris, propinqui ejus, omnis potestas esset, vi optimi, & hominis liberalissimi: me tamen ei fauturum. O-

tem-

¹ C. F. C. N.] Id est, Cæii filio, Cæii nepote.

Ut scilicet neque libertum se esse ostenderet, neque libertinum; cui pater erat, & avus. Hic si fuisset C. Marii junioris filius; avum matrem habuisset L. Crasum oratorem clarissimum: si nepos C. Marii septies Consulis, cognatione attingisset Ciceronem, cuius avus in matrimonio habuerat amitam Marii, ut est lib. III. De Legibus, & propinquus fuisset Cæsaris ex eo; quod idem Marius uxorem habuerat Juliam Cæsaris amitam. Sed fuit Pseudomarius, & vero nomine Herophilus quidam medicus equarius: quem agnuit Cæsar extra Italiam relegaverat: deinde post mortem Cæsaris carceri impactus & necatus est, quod de trucidando Senatu cogitasset; ep. 8. lib. XIV. Philipp.

² Cognationem] Quia Ciceronis avus amitam C. Marii septies Consulis in matrimonio habuerat. lib. III. de legibus. *Manutius.*

³ Quem scripsissem] Cicerone scripte veribus librum de C. Mario, eumque inscriptis, Marius, lib. 1. de legibus. *Idem.*

⁴ L. Crassi, avi sui] L. Licinius Crassi, oratoris eloquentissimi, qui consul fuit cum Q. Murtio Scaevola, avi sui materni. Etiam ep. 8. lib. XIII. appellat eum L. Crassi nepotem. *Idem.*

⁵ Ut se defendere] Contra eos, qui negabant C. Marii nepotem esse. *Idem.*

⁶ Propinqui ejus] C. Marius ille septem consulatibus insignis; uxorem duxit Juliam Cæsaris amitam. *Idem.*

I. Valerius Max. XV. 9. Popma.

2. Cognationem] Quia Ciceronis avus amitam C. Marii septies Consulis in matrimonio habuerat. lib. III. de legibus. *Manutius.*

3. Quem scripsissem] Cicerone scripte veribus librum de C. Mario, eumque inscriptis, Marius, lib. 1. de legibus. *Idem.*

4. L. Crassi, avi sui] L. Licinius Crassi, oratoris eloquentissimi, qui consul fuit cum Q. Murtio Scaevola, avi sui materni. Etiam ep. 8. lib. XIII. appellat eum L. Crassi nepotem. *Idem.*

5. Ut se defendere] Contra eos, qui negabant C. Marii nepotem esse. *Idem.*

6. Propinqui ejus] C. Marius ille septem consulatibus insignis; uxorem duxit Juliam Cæsaris amitam. *Idem.*

tempora / fore, ⁷ cum dubitet Curtius Consulatum petere? Sed hæc hæcenus. De Tirone, mihi curæ est: sed jam sciam, quid agat: heri enim mihi, qui videret: cui etiam ad te literas dedi. Epistolam ad Cæsarem tibi misi. Horti quam in diem proscripsi sint, velim ad me scribas.

⁷ Cum dubitet Curtius] Quasi incertum esset, posset, necne Consulatum petere. At Republica bene constituta non dubitasset, sed pro certo & explorato habuisset, sibi ad petitionem Consulatus nullum aditum pare-

re. Miserima igitur erant tempora, quibus homines flagitiosissimi spem quandam haberent summorum honorum adipiscendorum. Nam qui dubitant, partim sunt in spe, partim in metu. *Bosius.*

CICERO ATTICO SAL.

L. **U**T me levarat tuus adventus, sic discessus affixit. Quare cum poteris, id est, cum Sexti auctione operam dederis, revises nos. Vel unus dies mihi erit utilis; quid dicam, gratus? Ipse Romam venirem, ut una essemus, si satis consilium quadam de re haberem.

CICERO ATTICO SAL.

LI. **T**IRONEM habeo citius, quam verebar. Venit etiam Nicias: & Valerium hodie audiebam esse venturum. Quamvis multi sint, magis tamen ero solus, quam si unus esses. Sed exspecto te, ¹ a Peduceo utique. Tu autem significas aliquid etiam ante. Verum id quidem, ut poteris. De Virgilio, ut scribis. Hoc tamen velim scire, quando auctio. Epistolam ad Cæsarem mitti video tibi placere. Quid quaeris? mihi quoque hoc idem maxime placuit, & eo magis, quod nihil est in ea, nisi optimi civis; sed ita optimi, ut tempora, quibus parere omnes ² πολιτικοὶ præcipiunt. Sed scis ita nobis esse visum, ut ³ isti ante legerent. Tu igitur id curabis. Sed, nisi plane iis intelliges placere, mittenda non est. Id autem utrum illi sentiant, ane simulent, tu intelliges. Mihi

¹ A Peduceo] A Sexti. Peducei auctione. mines Republicæ administrandæ periti.
Ep. 1. lib. XIII. *Corymbus.*
² Πολιτικοὶ] Libri. de Republica, vel ho-
³ Ipsi] Balbus, Oppius, &c. *Corr.*

Mihi simulatio pro repudiatione fuerit. ⁴ Τὸ δὲ μεγαλύτερον. De Carellia quid tibi placeret, Tiro mihi narravit: debere, non esse dignitatis meæ: ⁵ percriptionem tibi placere: ⁶ hoc metuere, alterum in metu non ponere. Sed & hæc, & multa alia coram. ⁷ Sustinenda tamen, si tibi videbitur, solutio est nominis Carelliani, dum & de ⁸ Metone, & de Faberio sciam.

⁴ Τὸ δὲ μεγαλύτερον] Sed hoc tu videris. Proverbialiter dici videtur, cum ostendere quis vult, alium se melius rem explorare & dijudicare posse. Μετέσθαι est a μέτα, quod est instrumentum chirurgicum, quo solent vulnera quam profunda sint, & quid in iis lateat, quod extrahendum sit, perscrutari. *Ernestus.*

⁵ Percriptionem] Affignationem ad tra-

⁶ Hoc] Ne sit contra dignitatem meam, debere. Alterum: ne non sit, unde solvamus. *Montan.*

⁷ Sustinenda] Quasi differenda. *Corr.*
⁸ Metone] Suspiciabatur Mongaltus hoc nomine designari Cæsarem, qui Romanis annum correxerat, quod suis præfiterat civibus Meto Atheniensis, ut dictum est supra epist. 3. *Olivetus.*

pezitam, ut vulgo loquuntur. *Græv.*

CICERO ATTICO SAL.

LII. **L**UGIUM Tullium Montanum nosti, qui cum Cicerone profectus est. Ab ejus sororis viro literas accepi, Montanum Planco debere, quod præs pro Flaminio sit, H-S xxv: de ea re nescio quid te a Montano rogatum. Sane velim, sive Plancus est rogandus, sive qua re potes illum juvare, juves. Pertinet ad nostrum officium. Si res tibi forte notior est, quam mihi; aut si Plancum rogandum putas; scribas ad me velim: ut, quid rei sit, & quid rogandum sciam. De epistola ad Cæsarem quid egeris exspecto. De Silio non ita sane laboro. Tu mi aut ¹ Scapulanos, aut Clodianos efficias necesse est. Sed nescio quid videris dubitare de Clodia: utrum quando veniat, an sintne venales? Sed quid est, quod audio, Spinttherem fecisse divortium? De lingua Latina securi es animi, dices, qui ² talia conscribis. ³ Ἀπὸ γράφα sunt: minore labore fiunt: verba tantum assero, quibus abundo.

Tom. VIII.

T t t

CI-

¹ Scapulanos, aut Clodianos] Hortos.
² Talia] De philofophia: cum Græcorum verborum vim exprimere Latinis verbis co-

geretur; atque idcirco verbis uti non admodum consuetudine tritis. *Man.*
³ Ἀπὸ γράφα Exemplis, res descriptæ:

CICERO ATTICO SAL.

LIII. **E**GO, etsi nihil habeo, quod ad te scribam, scribo tamen, quia tecum loqui videor. Hic nobiscum sunt Nicias, & Valerius. Hodie tuas literas expectabamus matutinas. Erunt fortasse altera postmeridiana, nisi te ¹ Epirotica litera impedient: quas ego non interpello. Misi ad te epistolas ad Marcianum, & ad Montanum. Eas in eundem ² fasciculum velim addas, nisi forte jam dedisti.

¹ *Epirotica litera*] Quas in Epirum scribis tuorum negotiorum causa. Forte autem, *Litera*, abundat. Aptius certe ad brevitatem videretur. *Manus*.

² *Fasciculum*] Quem in Epirum mittis, ut ex Epiro deinde Athenas deferatur. Nam Athenis erant Marcianus, & Montanus cum Cicerone filio. *Idem*.



EPI-

EPISTOLARUM

AD ATTICUM

LIBER XIII.

CICERO ATTICO SAL.

I.



AD Ciceronem ita scripsisti, ulli ut neque ¹ severius, neque temperatius scribi potuerit, nec magis, quemadmodum ego maxime vellem: prudentissime etiam ad ² Tullios: quare aut ista proficient, aut aliud agamus. De pecunia vero video a te omnem diligentiam adhiberi, vel potius jam adhibitam: quod si efficis, a te hortos habeo. Nec vero ullum genus possessionis est, quod malim, maxime scilicet ³ ob eam causam, quae suscepta est; cujus festinationem mihi tollis, quoniam de aetate polliceris, vel potius recipis: deinde etiam ad ⁴ *καταβολω*, molestiamque minuendam nihil mihi reperiri potest aptius. Cujus rei cupiditas impellit me interdum, ut te hortari velim: sed me ipse revoco: non enim dubito, quin, quod me valde velle putes, in eo tu me ipsum cupiditate vincas. Itaque istuc jam pro facto habeo. Expecto quid ⁵ istis placeat de epistola ad Caesarem. Nicias te, ut debet, amat, vehementerque tua sui memoria delectatur. Ego vero Peduceum nostrum vehementer diligo. Nam equantem patrem feci, totum in hunc: ipsum per se aequo amo, atque illum amavi: te vero plurimum, qui hoc ab utroque nostrum fieri velis. Si hortos in-
ipexeris, & si de epistola certiozem me feceris, dederis mihi

T t t 2 quod

¹ *Severius*] Objurgans eum, quod immoderatos sumptus faceret. Quod indicat libri hujus ep. 16. *Manus*.

³ *Ob eam causam*] Ob sanum, quo filium consecrare deliberatum est. *Idem*.

⁴ *Καταβολω*] Reliquum vitae decursum.

² *Tullius*] Marcianum, & Montanum, qui cum Cicerone filio Athenis erant. *Idem*.

⁵ *Istis placeat*] Oppio & aliis. Vide superioris libri epist. 49.